

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy évre — 6 K — f. | Negyedévre — 1 K 50 f.
Félévre — 3 „ — „ | Egyes szám ára 20 fillér.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 4 korona
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 2 dollár.

Felelős szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.

A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők, (Iskolaköz 3. sz.)
Pályázati hirdetések egyszeri közlése 5 kor.
Nyilvter sora 40 fillér.
A lap megjelenik minden szerdán.

Teljes bizonytalanság.

Rég nem volt a magyar politikai élet oly nehéz válságban, mint most. Az elmúlt évek küzdelmei alatt két világos ut állott mindenki előtt: csatlakozni a nemzeti ügyhöz, vagy támogatni a nemzetellenes irányzatot. Ez akkortájt tiszta munka volt. Ma a helyzet jóval komplikáltabb, mert nemcsak az egyes pártok tulajdonképeni helyzete bizonytalan, de nincs meg a szükséges egység a többségi párt belső életében sem. A függetlenségi párt komoly, egyéneiben is számottevő nagy többsége, mely a koalíció belül a függetlenségi párt kormányképességének beigazolására törekedett, visszavonult és átengedte a párt külső életnyilvánulásainak vezetését a kisebbségnek, mely nem törődve azzal az igazsággal, hogy a gyakorlati politika csak a lehetőségek politikája lehet, a pártot a kockázatok felé ragadja. Ezzel megindult a párt belső életében a bontó vegyfolyamat. Ez a belső versengés megköti a pártvezér kezét, aki nem

lehet kevésbé függetlenségi és 48-as, mint közkatonái, viszont hallgatásra kényszeríti a többséget, mely nem akar pártszakadást előidézni s egy kedvező fordulattól várja, hogy megszűnjék annak a csoportnak vezető szerepe, mely csak felfordulást tudott csinálni anélkül, hogy a megoldásnak akár személyi, akár elvi garanciáival rendelkezne.

A többi pártokat részben kisebbségük szorítja háttérbe, részben az a körülmény, hogy még állást nem foglaltak, részben pedig az, hogy mindaddig, míg egy többségi megoldásnak lehetőségére remény van, nem is kívánják a megoldás útjába állani.

Mikor a múlt hét folyamán a király egy rövid tanácskozás folyamán Bécsben meghallgatta minisztereit, azzal bocsátotta el a kormány tagjait, hogy *keressék a további együttműködés lehetőségét.* Vagyis kívánta a koalíció fentartását. A királynak ezt az óhaját teljesíteni kellett s azóta tényleg történtek lépések, melyek ily irányban keresték a kibontakozást. Nevezetesen *Kossuth* Ferencz

sorra tanácskozott pártjának előkelőbb politikusaival. Ezek a tanácskozások azonban *semmi eredményre nem vezettek.* Ezt jelenti be a királynak *Wekerle* Sándor.

Ezekben foglaltuk hideg tárgyilagossággal a helyzet vázát. Minden más hiresztelés, mely a napilapokban megjelent, csak kombináció, minő tömegesen szokott megjelenni politikai válságok alkalmából.

Vannak e hiresztelések között azonban olyanok is, melyek nem nélkülöznek minden alapot. A helyzet mai alakulása mellett ugyanis bizonyos, hogy a függetlenségi párt belső válsága miatt egy kizárólagos, vagy 67-es elemekkel felhígított függetlenségi kormányalakítás teljesen kizártnak tekinthető. Erre Bécsben sincs semmi hajlandóság s ezt a király tudára is adta *Kossuth* Ferencznek is. A megoldás ezek szerint csupán kétféle módozat mellett képzelhető el:

1. A 67-es pártok tömörítése valamely oly program alapján, mely az 1867. évi XII. tcz.-ben le-

A magyar nyelv veszedelemben.

Írta: **Bodnár Gáspár.**

— Befejező közlemény. —

A magyar kereskedelem nyelvezetéről is csak szomorú dolgokat tapasztalhatunk. Bár egy kis reménység, biztató javulás nem tagadható.

Tessék csak jól megfigyelni kereskedéseink czimtabláit. Hirdetéseit. Előkelő czégek-től kapunk irásokat, amelyekben a magyar nyelvet valóságos kerékbe török. Nagy, teljesen magyar üzletekben a személyzet kétségbeejtő módon gyakorolja és terjeszti a germanizmust.

A kereskedelmi iskolák feladata ezen a bajon segíteni. Komolyan, lelkiismeretesen kell kezelni ott is a nemzeti nyelvet és irodalmat. Figyelmeztetni kell az ifju nemzedéket a gyakorlati életben előforduló rengeteg magyartalanságra.

A kereskedő ifjak önképző-köreinek is igen szép munka kínálkoznék e téren.

Kiesiségeknek látszanak ezek a dolgok. Pedig nem azok. Főleg nem a kereskedelmi életben. A kereskedelem nemcsak árut szállít. Nemesak pénzzel dolgozik. Szellemet is ültet, terjeszt. Nemzetit, vagy idegenit. Nem közömbös ám a nemzetre, hogy melyik kerekedik felül. Nemesak a nemzet él a nyelvben. A nemzeti kereskedelemnek is a nyelv, a hazai nyelv emlőjéből kell táplálkoznia.

A czimfeliratok jó és helyes magyarsága érdekében nemesak az irodalmi, közművelődési egyesületek tehetnének sokat, de mi magunk egyenkint és összevéve is.

Én gyakran figyelmeztettem a kereskedőt, hogy mily magyartalan és helytelen módon van megfogalmazva a legegyszerűbb czim-felirata is. Mosolyog kezdetben, azt mondja: nem lényeg. De aztán belátja, hogy bizony mégis csak igazságom van. És megjavítja.

Császár Imre irt és pedig figyelemreméltó módon a *szinpad magyarságáról* is.¹⁾

Nagyon érdemes ezikk.

Rövid tartalma a következő:

— A legesunyább magyar beszéd manapság jórészt a szinpadról hangzik. Ezzel senki sem törődik. Hiszen magyarul beszélnek. Ámde hogyan? ... A darabok nincsenek magyarul írva és nem magyarul mondják el. Nem szabadna megengedni, hogy germanizmusok, galiczizmusok, a faji és felekezeti jelleg, meg a némileg még megbocsátható tájszólás büntetlenül garázdálkodjanak a dráma keretében a szinpad deszkáiról.

Tehetség van elég. Tudnak írni. Van meglátó, kitaláló tehetségük is, *csak a magyar levegő* és hang az, amely nem akar erőteljesen kiösmerszeni. Ennek oka az idegen irodalom befolyása. Teljes befolyása. Megfelelnek teljesen, hogy nemesak magyarul kell írunk, de éreznünk is.

¹⁾ „A szinpad magyarsága”. Írta *Császár* Imre. Bp. Hírlap 1909. jun. 1.

Megjelent a **PÁZMÁNY KÉPES NAPTÁR** **AZ 1910. ÉVRE.**

Kapható a Pázmány-sajtó könyvnyomdában Szatmáron. Ára 60 fillér. Tömeges megrendelésnél kedvezmény.

fektetett alkotmány teljes kiépítését és a választójogi reformot hozza.

2. A függetlenségi párt kormányképes elemeinek és a 67-es pártoknak valamely kombinációja 67-es alapon, hosszabb időre terjedő munkaprogrammal és a választójogi reformmal.

Minden más eset, így nevezetesen a parlamenten kívüli kormányzás, katonai kormány, vagy a koalíció jelenlegi formájában való meghosszabbítása, kizárt dolog. A király nem akar alkotmányellenesen kormányozni, a jelenlegi pártok között pedig az ellentétek sokkal élesebbek, semhogy a koalíciót fenn lehetne tartani.

Egyszerűen az álmok birodalmába kell tehát utalni mindama felkínálkozásokat, melyek erre jogosulatlan egyénektől erednek. Bécsben átlátták, hogy darabont kormányzás lehetetlen. De a 67-es pártokban sincs meg semmi hajlandóság alkotmányellenes kísérletezésekre. — Erre sem az alkotmánypárt, sem a néppárt nem kaphatók. Természetes tehát, hogy a Rakovszky személyéhez fűzött ama gyanúsító híresztelések, mintha ő, vagy a néppárt parlamenten kívüli kormányzásra vállalkozni akarnának, teljesen alaptalanok. — Egyszerűen csak arra utalunk, hogy a néppárt többször hozott párthatározatai szerint csakis alkotmányos kibontakozást támogat. A néppárt épp azért szilárd egységben várja a fejleményeket, csak az alkotmány-

pártban érezhető némi nyugtalanság a pártot érő erős támadások miatt.

E pillanatban legnagyobb esélye a fentemlített módzatok elsőjének van. De a két eshetőség bármelyike is csak egy Andrássy miniszteriummal képzelhető el. Ha t. i. Andrássy Gyula gróf meggyőződik arról, hogy végre tenni is kell valamit s Bécsben belátják, hogy az általa kívánt feltételek nélkül, melyek a 67-ik évi alkotmány teljes kiépítését biztosítják, senki sem vállalkozhatik eredményes kormányzásra.

A helyzet tehát teljesen sötét és bizonytalan s a politikában csak tapogatózva haladhatunk előre. Remélhető, hogy Wekerle Sándor kihallgatása után végre történik valami, ami világosságot hoz és megindítja a válság teljes megoldásának prozesszusát. Akkor majd elérkeznek az állásfoglalások ideje is.

Azon a minisztertanácson, melyet okt. 27-én tartottak, kétségkívül a politikai helyzetet beszélték meg. A tanácskozás láthatólag semmi pozitív eredménnyel nem járt s így most a helyzet kulcsa ismét Bécsben van. *ktm.*

Vármegyék a szekularizáció ellen.

Egyre-másra vetik el a vármegyék Hajdu szekularizációs javaslatát. Most ismét két vármegye hozott érdekes megokolással határozatot. *Trencsén* a következő megokolással vetette el a hajdui átiratot: „Mig egyrészt a magántulajdon természetével bíró papi javadalmak szekularizációjában nem lát mást,

mint a haza ezeréves történelmével szorosan összefüggő római katolikus egyház jogos tulajdonának megokolatlan megbolygatását, addig másrészt az egységes magyar állam-eszmének megerősödésére veszedelmes egy oly reformnak keresztülvitele, amely mindenestre a felekezeti harcok fellobbanásával volna csak keresztülvihető“. *Mednyánszky* László és *Gyuriss* Emil országgyűlési képviselők indványára a határozatot azzal egészítették ki, hogy a megye a kath. autonomia érdekében felir a képviselőházhoz. *Nyitra* vármegye visszautasítja Hajdu átiratát és a kath. autonomia törvényszerű megalkotása érdekében felir az országgyűléshez.

A parlamenti válság. A lefolyt hét semmi fordulatot nem hozott a parlamenti válság ügyében. A miniszterek sűrűn érintkeztek és tanácskoztak egymással, de úgy látszik, megegyezés nem jött létre. Ma ismét minisztertanács lesz. Valószínű, hogy ez meghozza a teljes sikertelenséget. Akkor aztán a királyon van a sor, kimondani az utolsó szót elhatározása tekintetében, ha ugyan újabb huza-vona nem következik.

Elhalt főapát. *Fehér* Ipoly valóságos belső titkos tanácsos, a szent Benedekrend pannonhalmi főapátja 68-ik évében elhalt. Kiváló egyházfejedelem volt, ki *Vaszary* Kolsnak esztergomi érsekké történt kinevezése után emelkedett a főapát méltóságára. Jeles tanferfi, kiváló fizikus volt. 1874-ben az esztergomi főgimn. igazgatója, 1882-ben a szegedi tankerület főigazgatója, 1892-ben főapát lett. Többször részesült királyi kitüntetésben. Megkapta a II. oszt. vaskoronarendet, a *Ferencz* Józsefrend lovagkeresztjét, a szerb királyi Szávarend középkeresztjét és 1904-ben valóságos belső titkos tanácsos lett. A Ma-

A magyar beszéd a drámában és szinpadon vagy teljesen pongyola, vagy körmönfont és kendőzött. Ninesen igazán szép magyar kifejező beszéd a drámában. A fordítások nemcsak értelem szerint rosszak, de magyartalanságuk is felér egy-egy járvánnyal, olyan pusztítást visz végbe a nyelv zenéjében és zamatjában... A szófűzés, mondatszerkesztés, a jelzők használata olyan rémes zürzavarban és okvetetlenkedő összevisszaságban hemzsegnek, hogy rendszeren értelmetlen a beszéd. Ez nem szól mindenkire. Legfőként és inkább csak a fiatalokra, az ujakra.

Ki nem érzi, hogy e sorokban igazság rejlik? Legfeljebb azok a szerénységekben határt nem ismerő fiatal óriások, akik maguk számára, nem is együttesen, de külön-külön más izlést, más stílust, más érzést, más világnézetet akarnak teremteni. Akik a világ középpontjának tartják magukat és azt hirdetik, hogy akik badarságaikat, különzségeiket, szerénységeiket, sőt vakmerőségüket szánó mosolylyal kísérik, még nem értek ahhoz a magas, szédítően magas világnézethez, melyre ők már régen feljutottak. Még akkor, mikor legénytoll sem pelyhezett állukon.

* * *

Meg kell emlékezni legalább pár sor-

ban a tanítói beszédéről, stílusáról. Hiszen az élő beszédnek is megvan a maga stílusa. De még mennyire. A tanító, tehát a tanítás élő beszédének oly döntő jelentősége van a nemzeti nyelv közérthetőségére, tisztaságára, hogy azt alig lehet kellő módon hangsúlyozni.

Az ifju nemzedék rendszerint úgy beszél, ir, amint az iskolai életben előtte beszéltek és irtak.

Ebből következik, hogy agyszóiván minden attól függ, hogyan beszél a tanító.

E tekintetben is bizony szomorú dolgokat tapasztalunk.

A tanító- és tanárjelöltek nagyrészednek beszéde, írása nem magyaros, nem folyékony, nem tiszta, nem zamatos. És nem is töreksenek arra, hogy azzá legyen.

Beszéljünk a tanítóval vagy a tanárral csak rövid ideig, röktön tisztában lehetünk vele, minő előadást hallgatnak vagy oktatásban részesülnek a növendékek nyelv és stílus szempontjából.

A tanítóknak lelkiismeretes gondot kell fordítani a növendékek beszédére, nemcsak a magyar órán, írására, nemcsak a fogalmazási gyakorlatoknál, hanem minden órán. Minden óra egyszersmind nyelv- és stílusgyakorlat óra.

A tanítónak, tanárnak nagyon sokszor kell merítenie nyelvérzékünk számára táplá-

lékot. Pázmány, Faludi, Csokonai, Petőfi, Arany, Tompa, Vas Gereben valóságos kincsesbányája a nyelvérzék erősítésének és tisztításának. Pázmánytól erősséget, eredetiséget, zamatosságot kölcsönözhetünk. Főleg pedig magyarságot. Aranytól pl. szabatoságot, műgondolatot. Vörösmartytól eltanulhatjuk a nyelvnek zenéjét, a stílusnak a színét és szógazdagságát. Vas Gereben műveiben a nép nyelvét szemlélhetjük a maga eredetiségében, mondhatnám himporában, szüztiszta egyszerűségében.

De az új nemzedék ezekbe a bányákba nem ereszkedik le. A felületen uszkál, a modern formákat üzi, kergeti. Meg is látszik rajta.

* * *

Ime, lehető rövidséggel irtam le azon okokat, mik miatt félttem én a magyar nyelv erejét, szépségét, zengzetességét, tüzes, izzó parázsát, magasztosságát és eredetiségét is.

Ha netalán sovínizmussal, sőt tulzó nemzeti felfogással vádolnak, van és marad mindig egy mentségem.

— Mindig kisebb hibának és bűnnek tartom a legesapongóbb erős magyar érzést, mint a lagymatag, meggyengült, sőt kihalt, elasztott, magyarnak nevezett hazafiságot.

**Pártoljuk
a hazai ipart!**

Minden magyar ember szent kötelessége a hazai ipar pártolása.

KEPES SÁNDOR

Első Magyar Andesit Sirkőgyárában SZINÉRVÁRALJÁN

csakis hazai termékeket dolgoznak fel.

A legkifogástalanabb kivitelben készíti a legkülönbözőbb alakú Pyramisokat, Obeliszkéket, keresztéket, emléktáblákat, sírfedeleket, mezei keresztéket, kápolnákat, mauzoleumokat stb.

MODERN BERENDEZÉSŰ GÉPTEREM A CSISZOLÁS RÉSZÉRE.

Fiók-üzlet: Szatmár, Attila-u. 4.

gyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává, az Orsz. Közokt. Tanács másodelnökévé választotta. Halála nemcsak a rendnek, de a tudománynak és a magyar katolicizmusnak is gyászja.

Szabdkörműves aknamunka.

A szabdkörműves páholyok és a szabadgondolkodó egyesületek nem férnek a bőrükbe. A keresztény társadalom türelme nagyon megnövelte szarvaikat. Eleinte tisztán társadalmi munkával foglalkozó, jótékonyági egyesületeknek indultak; a felebaráti szeretet és felvilágosodás lépvesszejével fogták meg a naiv és vigyázatlan keresztényeket; minden alkalommal tiltakoztak a vallástalanságnak, a hazafiatlanságnak, a gyűlölködésnek, de még a politizálásnak vádjá ellen is, — s ma a gyűlölködő politikának, a nemzet- és vallásellenes törekvések élesztgetésének, az osztályharc szításának s minden magyar hagyomány romba döntésének legerősebben dolgozó kohói a szabdkörműves páholyok. Ezekben toborozták Vészi József darabont gárdáját; ezekben eszelik ki a katolikus mozgalmak ellenszereit; ezektől kapnak erkölcsi és anyagi támogatást a Galilei, Darwin és a többi hasonló czélú körök; azoknak támogatása bátorít közéleti szereplésre olyan férfiakat, kik ilyen hátvéd nélkül bajosan merészkednének a nyilvánosság elé.

Jóteknokodásuk a társadalomnak szervezett félrevezetése és kihatásának. Azok az összegek, melyeket jóteknok intézmények felállítására fordítanak, legnagyobb részét nem szabdkörművesek zsebéből gyűlnek össze. A gyermekvédő liga, az ingyen tej, ingyen kenyér stb. költségeit a páholyokkal semmiféle kapcsolatban nem álló jószívű adakozók viselték. A szabdkörműves intézményeknek csak a dícsősége és az értük járó elismerés illeti a páholyokat, terhüket ügyesen áthárítják a rajtuk kívül eső közönség vállaira. Valóságos jóteknokodásuk egymás elretelésében áll. Sok egyébként érthetetlen társadalmi jelenséget magyaráz egy-egy szabdkörműves lista. Megtaláljuk benne a magyarázatát sok talányszerű pályafutásnak. Rájövünk a nyitjára rossz könyvek kedvező fogadtatásának, gyatra politikusok államférfiakká való felduzzasztásának, hatalmas botrányok elsimitásának. Szabdkörműves támogatás nélkül, — hogy a budapesti Ferrer-ünnep egyik szónokát említsük, — Várady Antal udvari tanácsos bajosan heverte volna ki a színművészeti akadémia éléről való elcsapatásának fájdalmait, mert ha a hírlapok az elcsapatás közleményeit azok jelentőségének megfelelőleg kipiszkálják, akkor Várady Antalnak még a mi feledékeny társadalmunkban sem igen volna többé maradása. Szabdkörműves rokonszenv rakott hangfogót a Hock János viselt dolgait tárgyaló hírlapi cikkekre és szabdkörműves érdekek csitították el a darabontvilág igen sok kitüntetése miatt más-különben okvetlenül felhangzó megbotrányozást. A szabdkörműves szolidaritás érzése bátorítja Székely Aladár királyi ügyészt arra, hogy kiálljon a világ elé anarchiát, forradalmat és hazaárulást magasztalni s a szabad-

körműveség okozza, hogy erre a katolikus hírlapokon kívül egyetlen egy újságnak sincs elítélő szava.

S ha a szabdkörművesek kölesönös támogatását valahogyan még csak elviseli is társadalmunk, az az új szerep, melyben most mutatkoznak, mikor egyfelől a forradalom és anarchia véresszáju apologiáját halljuk tőlük, másfelől azt látjuk, hogy kezükben futnak össze a katolikus egyház s a nemzeti eszme elleni izgatás valamennyi szála, ez a szerep tette kényszeríti a keresztény társadalom minden tagját. Nem lehet tétlenül tovább tűrni, hogy nyakunkba üljön s a sajtó segítségével az egész országot orránál fogva vezesse a nepotista egyetemi tanároktól és egyéb panamistáktól vezetett szabdkörműves páholyoknak s az osztálygyűlölet hirdetéséből élő szabadgondolkodó társaságoknak öszvér szövetsége. Mindazokat az egyesületeket, amelyekben csak egy is ül ezekből az urakból, tisztességes keresztény embernek lehetetlenség támogatni. Azokat a hírlapokat, melyeknek szerkesztősége képviselve van a páholyokban, tisztességes keresztény ember házába be nem engedheti. Szabdkörművesekre, szabadgondolkodó egyesületek tagjaira semmiféle választásnál sem szavazhatunk. Arra a harcra, melyet ők a keresztény társadalomnak izentek, mi is csak elszánt és nyilt harczzal felelhetünk. Hogy talán nem minden szabdkörműves pendül egy huron a legvéresebb szájuakkal, az a dolgon mit sem változtat. Aki közibük áll, az akár félelemből, akár haszonlesésből, de velük van, terveiket. ha csak jelenlétével is támogatja: az ilyen ember pedig elégette maga megett a hozzánk visszavezető hidat. Amennyire csak tehetjük, tudatni fogjuk olvasóinkkal a magyarországi szabdkörműves páholyok vezetőinek s tevékenyebb tagjainak névsorát, s e névsorból látni fogják, hogy kiknek a szellemi vezetése mellett készülnek a szekularizációs, vallást-támadó, Ferrer magasztaló, istentagadást és hazátlanságot hirdető mozgalmak.

Körülbelül nyolczvan esztendővel ezelőtt, Hittel czimű munkájában gróf *Széchenyi* István a következőket írta a titkos társulatokról: Minden olyas szövetség s egyesület, mely homályban támad s melynek czímje titok, jobbára bünös s az egészre nézve káros következtű. Ily alattomos társaságokban sokszor eleinte a czél igen szép, időjárával pedig köpönyeggé válik, mely a bünt és a rosszat fedi, mert nincs bizonyosabb, mint az, hogy akkor, midőn az első hév kigőzölgött, kirekesztőleg csak önhaszonkeresés s a társaság egyes tagjainak minden foglalatossága s hogy elvégre a kisebb, de ügyesebb rész halászsza az intézet minden hasznait s többnyire a legnemesbeket is fekete galád tettekbe keveri.

Ha *Széchenyi* előre látta volna a magyar szabdkörműveség jövőjét, akkor sem állapíthatta volna meg hüebben a titkos társaságok jellemét. A magyar szabdkörműveség, mint a szekularizáció terve, a Ferrer dicsőítés bizonyítják, már tul van a tisztán önhaszonkeresés állapotán s a fekete galád tetteknél tart. A katolikus intelligencián mulik, hogy a fekete galád tettek megvalósulhatnak-e

vagy sem. Ha elég gyámoltalanok leszünk azokat meg nem akadályozni s a szabdkörműveseket minden közéleti hadállásukból ki nem verni, akkor megérdemeljük azt a sorsot, melyet ők szánnak és készítenek elő a magyar kereszténységnek.

gd.

Hatósági cselédközvetítő intézet.

Hirt adtunk már arról, hogy nov. 1 én hatósági cselédközvetítő intézet nyílik meg városunkban, mely a rendőrfőkapitány buzgóságát és agilitását dicséri. Az új intézményről a főkapitány a következő tájékoztatást közli:

Tudatom a város közönségével, hogy 1909. évi november hó elsején a régi postapépület udvarán levő melléképületben Szatmár-Németi törv. hatósági város cselédközvetítő intézete működését megkezdi.

Ez intézet a nagyközönség szolgálatának jegyében indult meg, mely mindkét részről, ugy a nagyközönség, mint az elhelyezést, támogatást találó cselédek részéről azt hiszem, meleg rokonszenvvel fog találkozni. A nagyközönségre mindinkább nyomasztólag ható cselédmizériák megszüntetését, a szolgálatadónak a cselédfogadás, a cselédeknek a beszegődés körüli segélynyújtást és a cselédviszonyok és erkölcsök megjavítását czélozza ezen intézet.

Remélem, hogy a nagyközönség nem közönynyel, de méltánnyal fogadja a hatóság ebbeli intézkedéseit s támogatását a saját érdekében ez intézettől megtagadni nem fogja, mert ezen intézménynek csakis ugy lehet kielégítő sikere, ha a nagyközönség hathatós támogatásban részesíti.

Midőn ezen támogatásra a nagyközönséget felkérem, röviden megjelölöm azokat a szempontokat, melyekkel ezen intézetet támogathatja.

Mindenekelőtt, ha kizárólag hatóságilag közvetített cselédet fogad fel, ha a nem hatósági — engedély nélküli — közvetítőt a rendőrfőkapitányi hivatalnak feljelenti, ha a szolgálaton kívüli cselédet a hatósági közvetítőhöz utasítja, ha a faczér cselédek zugtartózkodási helyét bejelenti, ha felvilágosítja a cselédjét a hatósági elhelyezés előnyéről, ha esetleges észrevételeinek a hatósággal való közlésével ezen intézményt tökéletesbiteni igyekszik.

Szatmárnémeti, 1909. október 19.

Tankóczy,
rendőrfőkapitány.

HIREK.

Az értelmiség és a — nép.

Nagy, sorvasztó szárazság volt. A fák lombjai szomoruan hullatták leveleiket. Kéves idő s a fák lombtalanul, kopaszon maradtak.

Végre hosszú, kinos várakozás után magányos felleg uszik lomhán a láthatáron.

A fák megmozdulnak. Mintha csak új

Akligazán finom, kényelmes, elegáns és tartós honi gyártmányu

lábbelit akar vásárolni,
az forduljon bizalommal

Vuja János-hoz
Szatmár, Deák-tér

(Keresztes András-féle ház),

aki dűsan felszerelt czipő-raktárában osakls valódi finom bőrből a már is világhírű hazai gyárakban készült czipőket és osizmákat nagyon is versenyképes árakban hozza forgalomba és üzletéből minden olcsóbbrendű készítményt, a szokásos bőr- és talpatánczokat teljesen kikészítette, s akinek árulási ösínosság dolgában is párját ritkítják. Kívánatra mérték után bármilyen kivitelű czipők és osizmák is készülnek.

életet remélnének. És megszólítják a közlő felleget:

— Oh szánj meg minket! Hullasd ránk rég várt cseppjeidet. Mi hálásan köszönjük meg.

— Nines annyi erőm, — válaszol a felleget, — hogy elég esőt adjak nektek. Én csak a lombjaitokon csilloghatnék, de a gyökereket megáztatni nem tudom.

— Csak áztass meg minket, — kéri, sürgetik a lombok a felleget. Legalább éljünk mi. Majd mi a gyökért is éltetjük.

És hull az eső csendesen. Apró, csillogó, harmatszerű cseppekben. A lombok felülete megnedvesedik. De a gyökér száraz marad.

A levelek mintha megint élnének. Felocsudnak, mint az ember hosszu, zibbasztó álmából.

De haj! Meddig tart ez az élet?

Bizony szomorú, csak ideig óráig.

A gyökér már száradóban. Fonyadnak, halnak, hullanak a lombok is.

... Ma csak törvénnyel, ismeretekkel, tudással akarják a népet vezetni, boldogítani. Isten és hit nélkül.

Sikerül-e?

Nem hiszem!

A törvény, ismeret, tudás Isten nélkül, a megtelt fej vallásos szív nélkül olyan, mint az a felleget, mely mondotta a lomboknak:

— Nines elég erőm arra, hogy nektek életet adjak.

A törvény és a pusztá ismereteken alapuló műveltség látszólag hullatja áldásait. De csak az értelmiséget fogja ideig-óráig fenn tartani.

De a társadalom gyökerét, a népet a boldogtalanság, az elégedetlenség, a meghasonlás ösvényére vezeti. Elsorvad, elpusztul az, mint a fa gyökere, melyhez az éltető nedv nem juthatott. A gyökérrel fog szomorúan, busan hullani az értelmiség is.

Nem a törvények, nem az ismeretekből származó műveltség áldására van csak szüksége e nagy, mérhetetlen aszályban sorvadó társadalomnak. Az Isten szeretetéből fakadó törvénytisztelet, a keresztény műveltség fogja csak talpra állítani a mi társadalmunkat.

bpp.

Lapunk jelen száma a közbeeső ünnep miatt a rendes időnél egy nappal később jelent meg.

Halottak emléke. Kedden ünnepeltük az elhaltak emlékezetének szentelt napot. Megélnékült a halottak birodalma, az a szomorú hely, mely máskor oly néma, oly rideg, szokatlan fényben és pompában uszott. Koszoruk illatára, gyertyák és mécsek ragyogó fénye, az élők imádkozó és járó-kelő tömege oly szokatlaná tették e helyeket. Igen, mindenki felkereste ezen a szent napon a temetőt, aki csak tehette. Mindenkinél nyugszik ott valakije, akinek emléke kedves előtte, akiért oly jól esik buzgó imát rebegni az Egek Urához. Városunk közönsége a szokásos kegyeletes módon ünnepelte meg ezt a napot. Mindenszentek napján este gyászistentisztelet volt a székesegyházban, melyet Pemp

Antal praelátus-kanonok végzett. A közönség zsuffolásig megtöltötte a templomot. Szücs János segédlelkész megható szentbeszédet mondott. Halottak napján délelőtt 9 órakor ünnepélyes gyászmise volt, melyet szintén Pemp Antal praelátus-kanonok végzett. Este 5 óra tájban kigyultak a mécesek a sirokon, megkondult a harangok hívó szava, melyre ezer és ezer ember tolongott a temető felé. A hidontuli sirkertben gyászszerartás és szent beszéd volt, melyet Székely Gyula segédlelkész végzett. A temető bejáratánál a tüdőbetegek sanatoriuma javára gyűjtöttek buzgó urhölgyek.

Előléptetett főtisztek. A helybeli honvédegyezrednél Alemann Ferencz őrnagy alezredesnek, Tihanyi József százados őrnagynak lett előléptetve.

Az új munkácsi plebános. A munkácsi plebánia kegyura, gróf Schönborn Buccheim Károly nevezett plebániai javadalomra Veszprény Sándor nagysomkúti plebánost és szentszéki tanácsost mutatta be. Mint halljuk e hó 14-én bucsuzik el Nagysomkúton és azután mindjárt elfoglalja új plebániáját.

Csegöld ünnepe. A szeretet és hála a csegöldiek ünnepévé avatta okt. hó 28-át, amely napon földesurak báró Vécsey József Aurél Rómában pappá szenteltetett. Az ünnep szentmise- és szentbeszédrel kezdődött, melyet Irsik Lajos jánki lelkész mondott a helybeli gör. kath. templomban; szentmise végén a báró által küldött emlékképeket osztotta ki a jelenlevők között. Megjelentek a járási közigazgatási tisztviselők, a szomszédos földbirtokosok és lelkészek, az uradalmi tisztek és az egész község. Buzgó imában kérték az Egek Urát, adja bőséges áldását az ifju báró magasztos pályájára. Istentisztelet után Pethő György jószágigazgató az uradalmi alkalmazottak, eselédék és a község szegényei között 1400 koronát osztott ki, majd a személyzet megvendégelése és táncz következett. Az egybegyűlt urak is lakomához ültek, a melyen számos felköszöntőben éltették és táviratban üdvözölték az Ur ifju papját és a nemes, érdemekben gazdag bárói családot.

Közös tisztek előléptetése. Az 5-ik gyalogezred helybeli zászlóaljánál Fleischmann Richárd kapitány a budapesti 38-ik gyalogezredhez való áthelyezés mellett őrnaggyá, Szigyártó Antal ezredorvos törzsorvossá, Vidrigán János főhadnagy kapitánnyá, Csipkés József hadnagy főhadnaggyá, Reisinger Vilmos s Orosz Imre zászlósok hadnaggyokká léptek elő.

Plebános beiktatás. Rónai István esanálási plebánost vasárnap iktatták be a esanálási plebániai javadalomba. A beiktatást a környékbeli papság segédletével nagyszámu hívó jelenlétében Kosztra Ignác esperes, csomaközi plebános végezte. Az ünnepség befejeztével fényes ebéd volt a plebánián.

Előléptetés az államvasutnál. A máv. igazgatósága a helybeli állomás tisztikarából Tombory Virgil főellenőrt a VI. fizetési osztály 3. fokozatából ugyanazon fiz. o. 2. foko-

zatába. Lakatos Dániel ellenőrt a VII. fiz. o. 2. fokozatából ugyanazon fiz. o. 1. fokozatába, Török Gábor ellenőrt a VII. fiz. o. 3. fokozatából ugyanazon fiz. oszt. 2. fokozatába előléptette.

Gyász hírek. Szabó István pápai praelátus, püspöki irodaigazgató édesanyja, özv. Szabó Sámuelné, szül. Papp Emilia, pénteken reggel hosszas szenvedés után elhunyt. A magas kort, 80 évet ért jóságos matróna már évek óta szélütött volt, így jótétemény volt reánézve a halál, mely megváltotta a földi szenvedéseitől, hogy örökkévaló boldogsággal ajándékozta meg. A családra mégis lesújtó volt a szomorú haláleset, mert a legjobb anyát veszítették el a gyermekek és az unokák. Temetése szombaton délután volt, nagy résztvevő közönség jelenlétében. A család által kibocsájtott gyászjelentés a következőképen szól: „Alulírottak lelkük nagy fájdalommal, de Isten szent akaratán való alázatos megnyugvással tudatják, hogy özv. Szabó Sámuelné szül. Papp Emilia, türelemmel viselt hosszu betegség után, a szentségekben gyakran részesülve, folyó hó 29-én, pénteken reggel negyed hét órakor visszaadta lelkét Teremtőjének. Élt 80 évet, amelyből boldog házasságban töltött 47-et. Temetése f. hó 30-án, szombaton délután 3 órakor lesz a gör. kath. egyház szertartása szerint az Iskola-köz 2. számú háztól. Az engesztelő szent mise ugyanezen napon reggel 7 órakor fog a Mindenhatónak bemutatni. Adj Uram örök nyugodalmat neki! És az örök világosság fényeskedjék neki! Szatmár-Németi, 1909. október 29. — Szabó István, fia. Özv. Daróczy Lajosné szül. Szabó Anna, leánya. Daróczy István, Daróczy József, Daróczy Pál, Szabó István, Szabó Anna, Szabó Mariska, unokái. — Torday Sándor dr., fehérgyarmati ügyvéd édesanyja, özv. Torday Józsefné okt. 126-án Fehérgyarmaton elhalt. — Id. Tarczali György földbirtokos, Máramarosmegye törvényhatósági bizottságának tagja 70 éves korában Máramaroszigeten meghalt. — A Göbl családot ismét súlyos veszteség érte, özv. Wagner Mihályné, szül. Göbl Juliska metzenzéki állami óvónő tifusból eredő tüdőgyulladásban vasárnap délelőtt meghalt. Temetése kedden délután volt. — Czinner Mór ékszerész, november 1-én hajnali 2 órakor életének 68-ik, boldog házasságának 35. évében rövid szenvedés után elhalt. — Görög Gyula, kassai nyug. tanár, szatmári birtokos november 2-án, Szatmárhegyen meghalt. Temetése ma délután 3 órakor lesz a szatmári róm. kath. temető kápolnájánál.

Uj albiró. A király dr. Fekete Jenőt, a helybeli kir. tszéktől a debreczeni kir. ítélőtáblához berendelt tanácsjegyzőt a esákgörbői kir. járásbíróhoz albiróvá nevezte ki.

Katonai előléptetések. A novemberi csillaghullás alkalmából honvéd házi ezredüknél főhadnaggyokká léptek elő Balogh Ferencz Palczér János, Gy. Szücs Károly, Langmár Gáspár, nagyilosvai Ilosvay Péter és Dereano Ödön hadnaggyok, hadnaggyokká Császy Mihály, uai Uray Zoltán és Janszky István zászlósok.

Kávét legjobbat és legolcsóbban beszerezhetünk

Benkő Sándor

kávékereskedőnél Szatmár, Kazinczi-utca 16. „MOKKA“ keverék czégem különlegessége. 1 kg. 4-40 korona. Villany erővel pörkölte.

Ékszer-üzlet és műhely áthelyezés!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy özv. Stern Sámuelné utóda Grünhut Samu cég alatt eddig a Hungária-szálloda mellett volt üzletemet a Hám János-utcába, Dr. Vajay polgármester ur házába (az új butorszövetkezet mellé) helyeztem át.

Nagy választékban raktáron tartok különféle szemüvegeket, ezüstköröket, Kérve a n. é. közönség melyek orvosi rendelvényre vagy a nélkül is kaphatók. Pecsétnyomók, gummi- szíves pártfogását, ma- bolyogzók, ezimerek vésése, himzómunkák készítése, tűzáranyozását és ezü- radlam teljes tisztolattal tésését bármilyen templomi vagy házi tárgyaknak, arany, ezüst, ékszer, óra, látszer, tájtéktárgyak javítását és minden e szakmába vágó munkák készítését. saját gépekkel gyártlak felszerelt üzletemben olcsón, jól és gyorsan eszközölöm. Tört aranyat, ezüstöt, rézáranyokat, rézpénzeket, valódi gyöngyöket és drága- köveket a legmagasabb árban vásárolok, vagy becserelek nagy mennyiségben is. János-u. Dr. Vajay-ház.

Grünhut Samu

ékszerész Szatmár, Hám

Hymen. *Niczky* József, a nagyszöllősi kir. járásbíró II. számú jegyzői irodájának vezetője eljegyezte *Piechuta* Gizellát Nagyszöllősről. — *Stelkó* Mihály nagyszöllősi gk. tanító a napokban esküdtött örök hűséget *Bisztrán* Ilonkának. — *Ádám* Rezső ungvári posta és táviratiszt a mult nap esküdtött örök hűséget *Kurák* Annának. — *Kustán* József alsókányai körjegyző a mult nap vezette ol-tárhoz *Bórdács* Hildát a gálszécsi róm. kath. templomban. — *Plotényi* Eugéniát, *Plotényi* Nándor földbirtokos leányát eljegyezte Nagylázon *Tassonyi* Ernő tatatóbányai bányahatósági esküdt. — *Rakóvszky* Nesztor tanulmányvégzett papnövendék jegyet váltott *Bacsinszky* Olgával, *Bacsinszky* Tivadar havasközi g. kath. esperes-lelkész leányával. — *Nehrebeczky* Irén okl. tanítónőt, *Nehrebeczky* István kisbereznai g. kath. lelkész leányát eljegyezte *Kustán* Ágoston tanulmányvégzett papnövendék. — *Nagy* Károly r. kath. iskolai tanító eljegyezte *Jenkószky* Mariskát Pálócon. — *Huszár* József ungvári aljegyző f. hó 17-én tartotta eljegyzését néhai *Vida* Bertalan kedves és bájos leányával Emmával. — *Ambrus* István tiszavárkonyi róm. kath. kántortanító f. hó 25-én tartotta eljegyzését *Rész* József kaplonyi vendéglős és neje *Kirner* Mária kedves és bájos leányával Valérkával. — *Kossey* Tivadar tanulmányvégzett növendék pap a minap. tartotta eljegyzését *Azary* Emma kisasszonnyal, öz. *Azary* Antalné urhölgy kedves leányával. — *Wallon* Elluskával dr. *Wallon* Gyula kerületi tisztviselő orvos s neje *Antal* Kata urasszony leányával október 28-án váltott jegyet dr. *Jeney* Sándor cs. és kir. ezredorvos budapesti helyőrségi kórházi orvos. — *Lyaskovits* Ákos a nagyszöllősi államépítészeti hivatal s. mérnöke vasárnap kelt egybe *Vasady* Hellával néhai *Vasady* Ferencz ugoesamegyei főszolgabíró leányával. — Dr. *Ehrenreich* Lipót helybeli ügyvéd házasságot kötött Miskolcra *Glück* Kornéllal, öz. dr. *Ixl* Sománé leányával. — *Széchenyi* Endre borsodvármegyei állami elemi iskolai tanító október 30-án kelt egybe *Csáki* Ilona tanítónővel, *Csáki* József szatmári iparos leányával.

Arczképleleplezés. A Kat. Legényegyesület *Zahoránszky* István mezőpetrii plébánosnak, ki éveken keresztül volt népszerű elnöke az egyesületnek, életnagyságu mellképét megfestette. A művészi kivitelű kép *Scherling* Antal kiváló alkotása. A leleplezési ünnepély e hó 7-én, vagyis a legközelebbi vasárnap este 6 órakor lesz az egyet helyiségében. Az ünnepélyes aktust társasvacsera követi. Egy teríték 1 kor. 60 fillér.

Egy főszolgabíró balesete. Péchy Péter, az avasi járás főszolgabírája a mult héten Vámfalu felé ment kocsiával, melyben a lovakat önmaga hajtotta. Vámfalu alatt a lovak egy Avasföld-felé robogó autómobilról megijedtek és elragadták a kocsit oly erővel, hogy annak eleje elvált és a főszolgabíró leesett a magas ülésről. Arccal esett a földre, úgy, hogy az egész arczán súlyos zúzódásokat szenvedett.

Jegyzőválasztás. Színerváljáján most töltötték be a jegyzői állást, mely *Uray* Bertalan lemondása folytán üresedett meg. Hét pályázó volt, kik közül 34 szótöbbséggel 4 ellenében *Sepsy* Károlyt választották meg. — *Börvelyben* aljegyzőnek *Vicsay* Endre okl. jegyzőt választották meg.

Tanítónői kinevezés. A vallás és közoktatási miniszter *Mikula* Anna Berta okl. tanítónőt az avasujfalusi állami elemi iskolához rendes tanítónőnek nevezte ki.

Szakelőadás. *Bagossy* Bertalan szatmári kir. kath. főgimnáziumi tanár az országos kath. tanáregyesület közgyűlésén szakelőadást fog tartani a történelemtudomány oktatásának módszeréről.

30 éves jubileum. Szép ünnepély keretében ülte meg az elmúlt vasárnap Nagyszokond községe szeretett tanítójának *Kölcsey* Rudolfnak harmincéves tanítói jubileumát. *Winkler* Antal másodtanító vezetése alatt szt. mise után jubilánsnak izlésesen feldiszipített iskolahelyiségében gyűlt össze a tanuló ifjúság, hogy e kedves, e magasztos alkalomból szeretetének és őszinte ragaszkodásának adjon kifejezést. *Winkler* tanító élénk színekkel festi le a jelenvolt szülők és gyermekek előtt a három évtizedtől kezdődő és eredményeit kérve a jó Istent, hogy a tanítói karnak ezt a büszkeségét a haza és társadalom javára sokáig éltesse. Jubiláns könnyekig meghatva mond köszönetet a szíves megemlékezésért és kedves meglepetésért. Rögszök mondja az utat, melyet tanítószkodásának elmúlt harmincz éve alatt megjárta, de öröme nagy, azon boldogító tudatban, hogy hazájának fáradozásával szolgálhatott s egy exponált helyen, mint Nagyszokond, a magyar kulturális haladásnak lehetett fátylahordozója. Büszkén mutathat a jelenlevő szülőkre és gyermekekre. Ma szívök buját-örömét zengzetes magyar nyelvünkön fejezik ki; bár idejövetelekor nagyon idegen volt az nekik. A himnus hangjaival ért véget a kedves, szép ünnepély. A jubileumi nap folyamán üdv és szerencsekívánataival részt a közvetlenség melegével, részint írásban felkereste a községi előljáróság, kifejezve köszöneteket, a fáradhatatlan buzgóságért, melyet mint tanító a községi népnevelés terén, mint tizenkét éve a megyebizottságnak és a községi választmány tagja a Nagyszokond érdekében és felvirágoztatására tett, jókívánataikkal felkeresték nagyszámú tisztelői és a környék intelligenciája s ez alkalomból vendéglátó asztalánál sok szép felköszöntő hangzott el.

Jegyzői kinevezés. Az igazságügy-miniszterium vezetésével megbízott miniszterelnök dr. *Szondy* István zombori járásbírói joggyakornokot a szobránczi járásbíróshoz jegyzőnek nevezte ki.

Helyettesítés. *Fogarassy* Lajos érkörtvélyesi jegyző betegeskedése miatt a jegyzői teendőkre *Csilléry* Ferencz mezőteremi h. jegyző lett helyettesítve.

Nő mint gyógyszerértartulajdonos. A belügyminiszter *Halmágyi* Ilona okl. gyógyszerésznek engedélyt adott arra, hogy Szilágynagyfaluban gyógyszerért nyithasson. Az eset csak azért feljegyzésre méltó, mert *Halmágyi* Ilona az első nő Magyarországon, ki gyógyszerértárnyitásra engedélyt kapott.

Gyakornok kinevezés. A nagykárolyi pénzügyigazgatóság *Kereskényi* Ferencz szatmári lakost az itteni adóhivatalhoz díjtalan gyakornoknak nevezte ki.

Az ungvári „Mária ház“ irgalmas nővérei mélyen érzett hálájukat fejezik ki méltóságos és főtisztelendő *Hehelein* Károly praelátus-kanonok ur nemes szívének azon jóságáért, hogy zárda-épületükön eszközölt, fölötté szükséges nagyobb javítások költségeinek fedezésére 200 koronát adományozni kegyeskedett. A jó Isten lesz ezen nemes tettének nagy jutalmazója, mert a „Mária ház“ nagyon is rászorul a jótékony szívek szeretetére.

A papnövendékek m. egyh. irod. is-lája nov. 2-án az iskola meghalt tagjainak emlékére, gyászgyűlést rendezett a következő műsorral: Megnyitó beszéd: mondja

Bujdós Balázs elnök. „Örülnek fenn az angyalok.“ Előadja: a növendékpapok énekkara, *Dicig* Béla vezetésével. Ünnepi beszéd: mondja *Ponitz* János hh. „Non omnis moriar“ *Horváth* Zoltántól. Szavalja: *Podaril* József hh. „Szól a sirnak angyala.“ Előadja: az énekkar. Bezáró beszéd. Mondja *Ember* Péter főjegyző.

Toronykereszt feltétel. Szép ünnepség folyt le október 30-án, délután 3 órakor Nagygejőcz Ungmegye egyik virágzó kath. hitközségében, amikor nagy áldozatok árán épülő szép templomjuk tornyára tétetett föl a megváltás szimbóluma, a díszesen aranyozott kereszt, mely hivatva van a szorgalmas munkában elfáradt kath. hívők lelki világát fölföl a magasba Istenhez irányítani, amint ezt ezen fiók egyház plébánosa *Pajor* Endre nagyszabású, könnyekig megható beszédében oly meggyőzően kifejtette, aki az egész ünnepélyt oly imponzással rendezte. Megható jelenet volt, amikor a császlóczyi anyaegyház hívei templomi zászlók alatt a koszorus leánykákkal az élükön körmenetileg vonultak szeretett plébánosuk vezetése alatt a szomszéd községbe és az ottani körmenettel egyesülve a megkoszorozott toronykereszt előlítése mellett haladtak a templomhoz, hol lélekemelő szentbeszéd és megáldás után a „Himnusz“ zene hangjai mellett huzatott és tétetett fel a díszes kereszt helyére. A kath. hívők — de még az ottani református hívők is ezen áhitatos jelenet hatása alatt önkényt nyitották meg erszényeiket a szent ezélra — a belső felszerelés költségeire, melyre ezidőszert fedezet még nincs, mely kegyes adományok körülbelül 500 koronát eredményeztek. A hitközség derék plébánosának, mint ezen templom építésvezetőjének, ki fáradtságot nem kimélve, éjt, napot egybevéve fáradt a kath. hívők hitéletének felvirágzásán, jól eső tudat volt látni a hívők szeretetének megnyilatkozását, mit nemesak lélekben éreztek iránta, de tettekkel is bizonyították.

Szaniszlón mult hó 31-én szenteltetett fel impozáns érdeklődés mellett a róm. kath. és ref. hitközségek kebelében szövetkezeti alapon létesült motoros malom. A már üzemképes s 100,000 korona tőkével felépített kényelmes berendezésű s kiváló technikai színvonalon álló malom páratlan, figyelmet érdemlő alkotás e téren. S hogy e két hitközség egy ily remek műalkotással gazdagított: az dr. *Láng* György szaniszlói neves kórorvos fáradhatatlan buzgalmának eredménye. Mértetlen az áldozat nagysága, melyet ő a nemes, a nép jólétét szolgáló munkájával hozott. Törhetlen, szívós akaraterejének forrasztó kohójában öltött formát az ezer akadályba ütköző idea. Ha valaki, hát ő az, ki tettevel gyémántba foglalta nevét s villanyfényvel világítja meg az utat a mai kor szociálgazdasági haladásának számára. Példát statuált, élő példát, mint lehet és kell a gazdaságilag senyvedő nép és nyomorgó egyházak terhein könnyíteni. — Hiányos volna azonban e közlemény, ha dr. *Láng* kiváló munkatársairól is nem szólna a krónika. Első helyen említjük a minden jóért és nemesért hevülő, a község kulturális, gazdasági ügyeit szíven viselő és istápoló vezérferfiut dr. szentgyörgyi *Jordán* Károly apát-plébánost, ki szívvel-lélekkel, az önzetlen munka erejével karolta fel a nagy kérdést. Méltó harcossokként sorakoztak köréje: *Gorzó* Imre uradalmi tisztartó, *Takács* Ferenc ref. lelkész és *Gruber* Márton községi jegyző, kik ugyancsak kivették részüket az eszme dialra emelésében.

Ötvenéves jubileum. Hirt adtunk már róla, a Szatmármegyei Gazdasági Egyesület a jövő évben üli meg fennállásának ötvenéves jubileumát. Az ünnepség előkészítésére egy nagyobb bizottság lett kiküldve, mely első ülését okt. hó 27-én délután 3 órakor tartotta Szatmáron, Falussy Árpád dr. főispán egyesületi elnök vezetése mellett. Az elnök lelkes szavakkal mutatott rá arra, hogy a rendezendő jubiláris ünnepségnek oly méretűnek kell lenni, mely minden tekintetben méltó legyen az egyesület ötvenéves multjához. Nagy súlyt helyez arra, hogy az ünnepély programja úgy legyen összeállítva, hogy az Szatmármegye összes gazdasági ágának, valamint gazdasági iparezikeinek s a gazdálkodás terén használatban levő gépeknek teljes és hű képét nyújtsa. Épen azért indítványozza, hogy a jubiláris ünnepély Szatmár-Németiben, 1910. évi június havában rendezendő, 8—10 napi tartamra, vármegyei jellegű általános gazdasági és egy országos jellegű gépkiallítás keretében tartassék meg, az ünnepély diszkozyüléssel vegye kezdetét, továbbá lóverseny, műkedvelői előadás, táncmulatság rendeztessék; a rendezésbe egy Szatmárvármegye, mint Szatmár-Németi szab. kir. város törvényhatósága bevonassék. Felkéri a megjelenteket, sziveskedjenek az ügyszólan. A vitában részt vettek: Böszörményi Emil dr., berencei Kovács Jenő, Rébay Dezső, Révész János, Luby Béla, Szalkay Sándor, Szeőke Barna, Világossy Gáspár, kik mindannyian örömmel tették magukévá érdemileg, az elnök javaslatát, azonban nehányan az 1911. évet ajánlották, mivel az egyesület első közgyűlését 1861. szeptember havában tartotta. Az idő előrehaladottsága miatt az ülés a terminus kérdésében nem határozott. Elnök ajánlatára a bizottság jegyzőjeül Riszdorfer Imre rendes tag lett megválasztva.

Önképzőkori diszgyűlés. A kir. kath. tanítóképző intézet „Vörösmarty-Önképzőkör“-e nov. 5-én rendkívüli gyűlést rendez a magyar ifjúság védőszentjének, szent Imrének emlékére. Műsor. 1. Justus ut palma“ éneklés az ifjúsági énekkar. 2. „Zászlóbontás,“ Virág Ferenctől. Szavalja: Krimás Sándor III. é. 3. Ünnepi beszéd. Tartja; Juhász Kálmán IV. é. 4. Melodráma. „Szent Imre ravatala“. Szavalja: Maskulitz Béla I. é. Zongorán kíséri: Kóródi Leo IV. é. 5. „Szent Imréhez“. Előadja: az ifjúsági énekkar.

Kegyess adományok Jézus szt. szive temploma új orgonájára: Müller István pálóczi (Ungm.) plebános buzgalma folytán 42 kor., mely összeghez járultak: Főt. Müller István 20.— K, ft. Sirola Károly zalacska plebános 10.— K, ft. Barna János szemai plebános 10.— K, Sirola Emil szemai tanító 2.— K. ft. Hrabovszky István mérki plebános hívei közt és a vldéken 39 K. A két buzgó plebános urnak halás köszönetet mond a gyűjtő.

Szini hír. Heves Béla szinigazgató a szatmári szini évadot „A hivatalnok urak“-kal november 15-én kezdi meg.

Birtokváltások. Pethő György jószágigazgató a báró Vécsey József Aurél esegöldi uradalmához megvásárolta az özv. Pap Kálmánné, Stépan Ilona urnó simai tagját 68.000 K-ért. — Gróf Károlyi Gyuláné a tulajdonát képező csanálói fekete erdőjét, mely mintegy 320 katasztrális hol területű, 300,000 koronáért eladta gróf Dégenfeld József debreczeni lakosnak.

Sz. Imre ünnep. A kir. kath. főgimnáziumban pénteken délelőtt ünneplik Szent Imre herceget, a gimnáziumi kápolna védő

szentjének bucsu napját. Ez alkalomból az ünnepi misét Orosz Alajos tanár, a sz. beszédet pedig Bagossy Bertalan tanár mondja. — A róm. kath. fiunépiszkola szintén megünnepli Sz. Imre herceg napját. Szentmise előtt Tóthfalussy Dániel hitelemző emlékezik meg Sz. Imréről, kinek élete követendő példa a tanuló ifjúság előtt. A tanulók e napon meggyónnak s az oltári szentséget magukhoz veszik. A kir. kath. tanítóképző intézet kebelében alakult Vörösmarth önképzőkör Sz. Imre herceg dicső emlékére diszkozyülést rendez, mely alkalmi költemények szavalásából, felolvasásból s zenezámokból fog állani. A program lapunk más helyén.

Népszövetségi értekezlet Batizon. Batizon vasárnap délután látogatott népszövetségi értekezlet volt, melyen az ottani népszövetség vezetői közül Vizler Mihály r. kath. Ruzs és Irimiás gör. kath. tanítók vettek részt. Miután Vizler Mihály az értekezletet megnyitotta, Kertész Pál alapítványi tiszt egy óráig tartó előadásban ismertette az újabb katolikus mozgalmakat. Tagok száma 116.

A Magyarországi Munkások Rokkant és Nyugdíjgyűlése központi választmánya a minap tartotta rendes havi ülését Kulcsár István elnök vezetésével. Katits Antal igazgató jelentéseiből örömmel vették tudomásul, hogy a folyó év első kilenc hónapjában 24 ezer új tag lépett az egyletbe, miáltal a rendes fizető tagok száma 89 ezerre emelkedett. Az idén 750 ezer koronával növekedett az egylet alaptőkéje, mely most már a 4.760.000 koronát meghaladta. Az idén 51 új fiókpenztárt szerveztek s ezek száma 282. Különösen nagy jelentőséget ad az egyletnek azon tény, hogy 1903 óta 628 rokkant és elaggott tagjának és 170 árvának állandó segítségére 600.000 koronát meghaladó összeget fizetett ki. A rokkantak 8-40 kor.-tól 12 kor. 92 fillérig terjedő heti segélyt kapnak, míg az árvák heti segélye 1-40 kor.-tól 2 kor. 15 fillérig terjed. Azonkívül számos özvegy is kapott segítséget. Örvedményesen tudomásul vették, hogy a keresk. kormány további 3 évre évi 5000 korona állami támogatást helyezett az egyletnek kilátásba. Ujabban 200 koronával alapító tagokul beléptek, Moson vármegye, Kassa, Kolozsvár, Nyiregyháza, Székesfehérvár, Ungvár városok és Salgótarján nagyközség, továbbá az Orsz. Közp. Hitelszövetkezet. Az érdeklődőknek szivesen szolgál felvilágosítással az egylet központi irodája: Budapest, József-utca 23. sz.

Ujoneczok esküje. Az 5. gyalogezred 3-ik zászlóaljához, a 12. honvéd gyalogezredhez s a méntelep osztályához október hó 1-én, illetve 7-én bevonult ujoneczok a szokásos ünnepségek keretében vasárnap délelőtt tették le a katonai esküt. A közös laktanya udvara ez alkalomra ünnepi díszöltött magára. Az udvaron felállított zöld ágakkal díszített sátorban d. e. 9 órakor Hubán Gyula g. kath. lelkes mondott ünnepi misét, melynek befejeztével lelkes beszédben az eskü szentségére, Isten, király s haza iránti törhetlen hűsége és ragaszkodásra buzdította az ujoneczokat. Az eskümintát magyar nyelven Földényi Mihály főhadnagy, románul Karl József főhadnagy olvasták föl a legénység előtt.

Petróleum bűz. Épen halottak estéjére kiállhatatlan levegővel kedveskedett a temetőben és az utcákon járó kelő közönségnek a petróleumgyár. Nem is első eset ez mostanában, nem sokszor ugyan, de időközönként megismétlődik. Hogy ritkábban történik, ez

korántsem az ottani állapotoknak, hanem a levegő kedvező irányu mozgásának tulajdonítható. Mihelyt arról jön a légáram, azonnal meg van fertőzve a város levegője. A hatóság egy alkalommal utolsó terminust tüzött ki, hogy ezt a botrányos állapotot meg kell szüntetni. Ez a terminus circa másfélve lejárt és most is ott vagyunk ahol a mádi zsidó! Jó volna felfrissíteni a szigorú rendszabályokat.

A felekezeti tanítók fegyelmi ügyei. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter köriratot intézett valamennyi r. katk., g. kath., g. kel. szerb. g. kel. román egyházi főhatósághoz és a g. kel. szerb iskolatanácsához, a mely így szól: Az 1907. évi XXVII. t.-cz. 23. és 24. szakaszai a felekezeti elemi iskolai tanítók fegyelmi ügyei tekintetéből tüzetesen rendelkezvén és az illetékes egyházi főhatóságok az iskoláiknál alkalmazott tanítók fegyelmi ügyeinek ellátására vonatkozó szabályzatokat a hivatkozott törvény rendelkezéseinek megfelelően hozzám már bemutatván a felekezeti elemi iskolai tanítók fegyelmi ügyeinek szabatos ellátásáról immár törvényes alapon gondoskodva van. Hogy tehát minden eltérésnek, illetve félmagyarázásnak lehetősége kizárassék, a m. kir. helytartótanács 1863. évi 71,112 sz. alatt kiadott szabályrendeletét, mely a r. kath., g. kath. és görög nem egyesült hitfelekezeti elemi iskolai tanítók végelboosátása körül követendő eljárásra vonatkozólag intézkedett, ezennel hatályon kívül helyezem. Van szerencsém erről a főtiszt. főhatóságot tudomás és mihez tartás végett értesíteni, és felkérem a főtiszt. főhatóságot, hogy jövőben az egyházi főhatósága alá tartozó felekezeti iskolai tanítók fegyelmi ügyeinek ellátásáról szorososan a már hivatkozott törvény s a hozzám felterjesztett s általam tudomásul vett szabályzat rendelkezéseire méltóztassék alkalmazkodni.

A nagybányai olvasókör jubileuma. A Nagybányai Polgári Olvasókör november 14-én tartja negyvenéves fennállásának ünnepét, amely alkalommal d. u. 5 órakor diszkozyülés lesz, amelyen a Himnusz eléneklése és az elnöki üdvözet után „A Nagybányai Polgári Olvasókör történeté“-t olvassa fel Ince Lajos. Az ünnep a Szózat eléneklésével ér véget. Este hét és fél órakor társas vacsora lesz.

A hatósági cselédszerző vezetősége tudomására hozza a nagyközönségnek, hogy az intézetben nagyszámú férficseléd, (gazda, kocsis, parádés kocsis, hetes, inas, béres, tehénész) áll hely nélkül rendelkezésre.

Az új bor áldozata. Barazsu János jómódu gazda a minap lement a pinczébe, amely az erjedő musttól tele volt mérges gázokkal. Barazsu ezektől elsződült és mire hosszú távolmaradását észrevették, már csak holtan találták meg.

Gyujtogató gyermekek. Bodor András, Balogh Ignác s Bodor Imre keérsemjéni lakosok kárára szombatou 1600 K értékű lakóház leégett. A tüzet Bodor András 4 éves s Bodor Bertalan 6 éves gyermekek könnyelmű játéka idézte elő, akik gyufával játszottak az istálló mellett levő gyékényből tüzet raktak. A tüztől meggyuladt a Bodor András portája s csakhamar a másik két ház is a lángok martalékául esett.

Adózók figyelmébe. Az állami és a községi adónak utolsó negyedét 6 hó 15.-éig be kell fizetni és bármi néven nevezendő hátralékot, mert különben végrehajtás utján veszik be.

A közönség köréből.*)

**Láng Pál bizonyításához.
Nyilatkozat.**

A „Heti Szemle“ f. évi 43-ik számában Láng Pál tanító ur bizonyítását a szőlőben munkálkodó három ember beszédjére alapította. Ezen Láng Pál ur által megnevezett egyének előttünk, mint tanuk előtt megkérdezettvén, egyértelműen kijelentették, hogy ők e lap fenti számában idézett inkriminált dolgokat nem mondták és előttük Elehlinger János ilyen kijelentést soha sem tett.

Nagymajtény, 1909. okt. 28.

Fischer Pál.
Toma Pál.

Ezek után azt hiszem, elég világos képen tárul az olvasó szeméi elé az ellenem indított hajszá tendenciája.

Elehlinger János.

* E rovat alatt közlöttékért nem felelős a szerk.

SZABÓ SÁNDOR, SZATMÁR

szobrász, aranyozó és oltárépítő, Wesselényi-utca 3.
(saját ház.)

Üzlet áthelyezés!

Tisztelettel értesitem nagyrabecsült megrendelőimet, hogy

**SZOBRÁSZ-, ARANYOZÓ- ÉS
OLTÁRÉPÍTŐ-MŰTERMEMET**

*ujjonnan átalakítva, saját
házamba, Wesselényi-utca
3. szám alá helyeztem át.*

Kérem az igen tisztelt megrendelőimet, hogy bizalmukkal a jövőben is megtisztelni sziveskedjenek.

**TÖRLEY
PEZSGŐ**

Gál Jenő mérnök irodáját Szatmáron, Batthyány-utca 15. sz., Pál János házába helyezte át. Telefon-szám 189

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron.

Nyavajatorés

Ki nyavajatorés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. **Hattyu gyógyszer-tár** által **Majna-Frankfurt.**

Hangszer üzlet!
Szalai Simon
hangszer és zongorakészítő s hangoló
Szatmár, Kazinczy-u. 14.
Guttman-palota.

Hölgyek figyelmébe!

Több évi külföldi tanulmányaim, tapasztalataim és gyakorlataim után hazajöttem és szülővárosomban **Széchenyi-utca 14. számú házban** (Arpád-utca sarkán) angol és francia

női felsőruha divattermemet

megnyitottam. A nagyrabecsült hölgyek szives pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Bánk Lőrincz,

a berlini szabásztani akadémián kiképzett okl. szabász

PAPP IMRE, SZATMÁR

épület- és műbutor-asztalos, Mátyás király-utca 32. szám.

Ajánlja a mai kor igényeinek megfelelően berendezett

ÉPÜLET ÉS BUTOR

ASZTALOS-MŰHELYÉT

a m. t. megrendelő közönség szives figyelmébe.

Tartós munka, pontos és szolid kiszolgálás.

MULADI JÓZSEF

— fűszer-kereskedése —

SZATMÁR-NÉMETI

TELEKI-UTCZA 41. SZÁM. :: (Az állami faipariskolával szemben.)

T. cz.

Alólirott van szerencsém becses tudomására hozni, hogy Szatmáron, Teleki-utca 41. szám alatt, Kanizsay István ur új bérházában, az állami faipariskolával szemben, a mai kor igényeinek megfelelően berendezett

= fűszer-üzletet nyitottam. =

A nagyobb vidéki városokban, valamint a helybeli piacon 8 éven át szerzett tapasztalataim után azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a n. é. közönség igényeinek minden tekintetben megfelelek.

Főtörekvéseim: figyelmes és pontos kiszolgálás, finom és jól kezelt áruk tartása által érvényre jutni.

Midőn szives támogatásáért esedezem, egyszersmind kérem, hogy bizalmával és pártfogásával engem megtisztelni sziveskedjék.

Tisztelettel

Muladi József. fűszerkereskedő.

ROPS

**biztonsági
gyorsfőző.**

Tűzveszély kizárva.

Ha felborul, elalszik!

Szesz ki nem folyhat!

Szeszfogyasztásban igen takarékos!

Kapható minden jobb vasáru és háztartási cikkekkel árusító üzletekben.

Ha valahol nem kapható, sziveskedjék hozzánk fordulni.

Képes prospektus ingyen és bérmentve.

„ROPS“ Fémáru Részv.-Társ.

BUDAPEST, V., Külső-Váci-ut 74/67.

Helybéli elárúsító: **Koós Gábor.**

Aki jó bort szeret inni, keresse fel a HUNGARIÁT. Egy liter új bor házhoz 28 krajczár. Kiemelendő még a többek közt egy palack saját töltésű bor Hungária gyöngye cím alatt 50 krajczár.

Kovács Gyula temetkezési intézete

Szatmár, Kazinczy-utca 15. sz. alatt

(volt Vajay-házban) **megnyit**, szemben a református gimnáziummal. — A legmagasabb igényeknek megfelelő temetéseket a legjutányosabb ár mellett eszközöl helyben és vidéken. Temetkezési társulatoknak kedvezményt nyújt.

BABAKOCSIK ÉS HINTALOVAK!

Megkezdődött a nagy őszi vásár!!

Óriási választék újdonságokból, melyek egyedül csak

a Szatmári Bazárban

KAZINCZY-UTCA 10. SZÁM ALATT, ahol kifogyhatatlan választékban kaphatók: **játék, emléktárgyak, fonografok, üveg, porcellán, alpaca, diszműáruk, pénztárczák, zsebkések, aczélevőeszközök, fonografok és gramofonok** és ezekhez lemezek. — A legújabb műtények **valódi ezüst platirozással**, u. m.: tintatartók, díszórák, hamutartók, gyümölcsállványok, china-ezüst árukban órák, hamutartók, gyümölcsállványok, china-ezüst árukban mindennemű díszáruk. — **A legszolidabb szabott árak**, pontos kiszolgálás. — Vidéki megrendelések pontosan teljesítenek. — Szíves pártfogást kér

BLATNICZKY ISTVÁN SZATMÁR,

KAZINCZY-UTCA 10. SZÁM ALATT LEVŐ

„Szatmári Bazár“-jában.

SZOLID SZABOTT ÁRAK!

Makóczy Géza papi és polgári szabó

Szatmár, Eötvös-utca 4/a. sz.

Ajánlja a főt. lelkes urak szíves figyelmébe modern szabó műhelyét, hol is mindennemű reverendák és papi öltönyök a legnagyobb pontossággal és jutányos árak mellett készülnek.

Tisztelettel

Makóczy Géza, sekrestyés.

Legalkalmasabb ajándékok órák- és ékszerekben beszerezhetők **SZABÓ GUSZTÁV** órák, ékszerész és látszerész üzletében Szatmár, Attila-utca.

Telefon 85.

Helyi 1 kor. értékű vásárlás már helybe szállítva.

Árjegyzék

BÖLÖNYI LÁSZLÓ

MÉSZÁROS és HENTES, FRISS és FÜSTÖLT HUSNEMŰEK ÜZLETÉBŐL
SZATMÁR, a Széchenyi-utca sarkán.

Az árak változás esetén kötelezettség nélkül, készpénz vagy utánvétellel értendők.

5 kilós postarendelmény pontosan eszközöltetik.

Helybéli megrendelések hazaszállítva.

Friss husok.		K	f			K	f			K	f
1 ko. marhahus pecsenye		1	12	1 ko. debreczeni páros		1	80	1 ko. sonka csont nélkül		2	80
1 " levesnek		1	04	" lengyel kolbász		1	80	" " kifőve		6	—
1 " sertéshus		1	52	" sonka kolbász		1	80	" Császár hus bőrrrel		1	80
1 " borjúhús		1	44	" krakói		1	80	" karaj bőr nélkül		1	80
1 " bányahús		1	—	" krinolin		1	80	" lapocka és oldal		1	44
1 " juh-hús		1	—	" parizer		1	80	1 ko. pácizolt nyelv.		2	—
1 " friss hár olvasztani		1	84	" máj. sajt		1	80	1 drb. sertés nyelv.		40	—
1 " " szalona		1	76	" disznófej sajt		1	48	1 ko. tepertő		1	60
1 " " bőrnélkül		1	80	100 pár virsli tormás		10	—	Szalonák.			
1 " friss kolbász borsos		1	60	100 pár frankfurti		16	—	100 ko. fehér szalona		184	—
1 " fokh. citromos		1	60	100 drb. salvaládó		10	—	1 ko. paprikás stráf		2	—
1 " friss zsír		1	84					" kolozsvári szelet		1	92
Kolbász árak.				Füstölt áruk.							
1 ko. szalámi		4	—	1 ko. sonka pácizolt		2	40	" " füstölt szalona		1	68
1 " füstölt magy. kolb.		2	—								

Tisztelettel: **Bölonyi László.**

Szombathelyi iparkiallitason: elismerő oklevéllel kitüntetve.

Soproni kamarakerület iparkiallitasan: ezüstéremmel kitüntetve.

HARKÁNYI EDE SZOBRÁSZ- ÉS KŐIPAR-GYÁRA.

Vállal:

Síremlékek, sírkerecsztek, sírboltok (kripta), Mausoleumok, utszéli keresztetek és szent szobrok, ol-tárok, szószekek, keresztelő kutak, szentelt viz-tartók, épület és minden

e szakmába vágó munkák különféle, kiváló bel- és külföldi legjobb minőségű anyagokból való szakszerű, pontos és tetszés szerinti stílusban való elkészítését, ugyisint falak műmárvánnyal való burkolását.

Gyártelep: SZATMÁR-NÉMETI. (A m. kir. dohánybevaltóval szemben.)

?! MIT ÁRUL! ?!

Klár Andor, Debreczen

ÁRUOSZTÁLY:

Szenet,
Meszet,
Mütrágyát,
Nyersolajat,
Gépolajat.

MŰSZAKI OSZTÁLY:

Modern
malomberendezéseket,
Gőzgéptelepeket,
Diesel-Nyersolajmotorokat,
Gazdasági gépeket.

BANKOSZTÁLY:

Kieszközöl törlesztéses kölcsönöket, elad és vesz föld- és erdőbirtokokat, lebonyolít parcellázásokat és mindenféle bankügyletet.

Legjobb összeköttetés.

